

MONASTERY BAZYLIAŃSKIE W SWARYCZOWIE I PACYKOWIE W XVIII WIEKU

BEATA LORENS

Uniwersytet Rzeszowski

Al. Rejtana 16 C, Rzeszów, Polska, 35000

Monastery bazyliańskie w Swaryczowie i Pacykowie, położone w ziemi lwowskiej koło miasta Dolina, zostały założone w XVII w. przez przedstawicieli miejscowej szlachty. Monastery powstały jako ośrodki prawosławne. Ich fundatorzy wzorowali ich organizację na monasterach na Świętej Górze Athos (Grecja), w Skicie Maniawskim i Krechowie. Na początku XVIII w. monaster w Swaryczowie i Pacykowie przyjęły unię z Kościołem katolickim. Nastąpiło to zapewne wraz z przyjęciem unii przez biskupa lwowskiego Józefa Szumańskiego. W 1739 r. monaster w Swaryczowie i Pacykowie zostały włączone do nowo utworzonej bazyliańskiej Kongregacji Opieki NMP.

Słowa kluczowe: *Bazylianie, monaster, klasztor, Swaryczow, Pacykow, cerkiew klasztorna.*

W niedalekiej odległości od miasta Dolina, położonego w XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej w ziemi lwowskiej województwa ruskiego, funkcjonowały dwa monaster bazyliańskie swaryczowski i pacykowski. Ich początków należy upatrywać w XVII w., natomiast kres ich istnieniu położyła polityka religijna cesarza Józefa II prowadzona na terenie monarchii habsburskiej.

Wieś Swaryczów leży nad rzeką Czezwą na wschód od miasta Dolina. Początki tamtejszego monasteru bazyliańskiego, zlokalizowanego na zachód od wsi, na lewym brzegu Czezwki na wzgórzu porośniętym lasem brzozowym, sięgały najprawdopodobniej XVII w. Można domniemywać, że do jego ufundowania przyczynili się właściciele tamtejszej majątności Swaryczowscy. Pierwsze wzmianki o darowiznach dla monasteru pochodzą z lat 80. XVII w. Zapewne był to wówczas ośrodek prawosławny. W drugiej połowie XVII w. najprawdopodobniej został zniszczony przez najazdy tatarskie oraz podczas wojny z Turcją. W pierwszej połowie XVIII w. już jednak funkcjonował¹. W 1711 r. jego ihumen Rafael uczestniczył w soborze w Unioie zwołanym przez unickiego biskupa lwowskiego Barlaama Szeptyckiego². W 1724 r. monaster swaryczowski został wymieniony w spisie monasterów diecezji lwowskiej. Nie był w pełni samodzielny, bo pozostawał pod zwierzchnictwem ihumena monasteru w Perehińsku. Stanowił wówczas mały ośrodek zakonny, bo przebywało w nim zaledwie trzech profesów³.

¹ Archiwum Skarbków. Akta różnych dóbr. Swaryczów, Львівська Національна Наукова Бібліотека України імені Василя Стефаника, Відділ Рукописів (далі – ЛННБ), ф. 145, оп. 1, од. зб. 116, арк. 24–25; Inwentarz monasteru bazyliańskiego w Swaryczowie 1775–1787, Центральний Державний Історичний Архів України м. Львів (далі – ЦДІА), ф. 201, оп. 46, спр. 141, арк. 1–1зв.

² Artykuły albo ustawy... 1711, ЦДІА, ф. 408, оп. 1, спр. 973, арк. 18.

³ Akty i dokumenty uniowskiego, onufrijskiego i innych monasterów 1641–1780, ЛННБ, ф. 77, оп. IV, од. зб. 981, арк. 24.

Monaster swaryczowski na mapie Fryderyka von Miega w latach 80. XVIII w.

Źródło: Fragment mapy Fryderyka von Miega pt. Karte des Königreichs Galizien und Lodomerien (1779 – 1783). Oryginał w Kriegsarchiv w Wiedniu (www.mapire.eu)

Z kolei monaster położony we wsi Pacyków, usytuowanej na południowy zachód od miasta Dolina, zawdzięczał swą fundację właścicielowi tamtejszej majątności wojskiemu halickiemu Andrzejowi Żurakowskiemu, który najpierw wznosił murowaną cerkiew pw. Zaśnięcia NMP, zaś w 1692 r. ufundował przy niej monaster prawosławny. Akt fundacji został wystawiony we Lwowie 10 I 1692 r. Według niego w monasterze miało przebywać 12 mnichów „pobożnych ojców św. Bazylego Wielkiego ritus graeci” na czele z ihumenem. Obowiązywać ich miały zasady życia mniszego wzorowane na Świętej Górze Athos i obserwowane w Skicie Maniawskim i Krechowie. Wskazania zawarte w akcie fundacyjnym odnosiły się do noszonej odzieży („aby trybem obszczytelnym starodawnym podkapki i kłobuki formą Świętogórką i przykładem terażniejszych monasterów Skickiego i Krechowskiego nosili”) oraz zachowywania postów („aby we dnie skromne z nabiałem, a w postne z rybami i olejem jedli”). Fundator Żurakowski oddał monaster „pod dykcję i starszeństwo Wielebnego Ihumena Skickiego teraz i na potem będącego, aby nikt inszy tylko pomieniony Wielebny Ihumen Skicki teraz i na potem będący, godnego w cnotach i pobożności dobrze ćwiczonego starszeństwo monasterowi temu bez ukrzywdzenia jednakże zakonników tychże pacykowskich podawał i naznaczał”⁴. Dla nowo ufundowanego monasteru Żurakowski przeznaczył część swych dóbr: ogród położony przy cerkwi, grunty nazywane Zniesienie za miastem Dolina, zakupione od biskupa lwowskiego Józefa Szumańskiego, pole Łazy we wsi Pacykowie, sady oraz trzy ćwierci łąny oraz pół ćwierci gruntów. Na jednej z tych ćwierci, nazywanej Popowską, fundator wybudował folwark „dla

⁴ Михайло Косак, Монастирі Галичини. “Лавра” 1999. н.р 9, 51; Патерик Скитський. Синодик, ред. Миколи Кугутяка. Т. I. (Великий Скит у Карпатах у 3-х томах). Львів: Манускрипт, 2013, 21.

wygody tychże zakonników”. Na gruntach przeznaczonych dla monasteru mieszkało sześciu poddanych⁵.

Ihumen monasteru w Pacykowie nie był obecny wśród uczestników synodu lwowskiego w 1711 r.⁶ W źródłach XVIII-wiecznych pojawił się dopiero w 1724 r. w „Rewizyi Ihumenow”. Wymieniono wówczas ihumena Pachomego Martynowicza, który przebywał w klasztorze razem z jeszcze jednym zakonnikiem. Fundacja Żurakowskiego okazała się niewystarczająca dla 12 zakonników. Tak dużej liczby zakonników nigdy w tym monasterze nie było⁷.

Domniemywać można, że oba monastera stały się unickimi na początku XVIII w. wraz z przyjęciem unii przez biskupa lwowskiego Józefa Szumańskiego. W stosunku do monasteru w Pacykowie potwierdzili to w 1702 r. synowie Andrzeja Żurakowskiego – skarbnik halicki Aleksander i podczasy żydaczowski Michał. Stwierdzili oni, że ustanowiona przez ich ojca zależność monasteru w Pacykowie od ihumena monasteru w Skicie Maniawskim przestała istnieć, ponieważ Skit pozostał przy prawosławiu. Na czele klasztoru pacykowskiego miał stanąć zakonnik unicki, uczony i zdolny, zależny od unickiego biskupa lwowskiego⁸.

W 1739 r. monastera w Swaryczowie i Pacykowie zostały włączone do nowo utworzonej Kongregacji Opieki NMP. Należały wówczas do bardzo małych ośrodków, o skromnym uposażeniu. Według wizytacji przeprowadzonej w październiku 1740 r. w monasterze w Pacykowie przebywało czterech zakonników. Przełożonym wspólnoty pozostawał od 1739 r. o. Hieronim Ostrowski (ur. w 1708 r., profes od 1731 r.). W okresie 1 VIII 1739 – 26 X 1740 przychody monasteru wynosiły 1145 złp 2 gr. Z tego wynika, że średnie miesięczne wpływy pieniężne klasztoru sięgały 82 złp. Wydatki w wymienionym okresie zamknęły się kwotą 1243 złp 13 gr.⁹ Z kolei w Swaryczowie sytuacja była jeszcze gorsza, bo przebywało w nim tylko dwóch zakonników, zaś ksiąg odnotowujących przychody i wydatki nie było. Stwierdzono jedynie, że klasztor pozyskuje środki finansowe z ofiar składanych w cerkwi. Zabudowania stanowiące klasztor musiały być bardzo skromne. Jak odnotowano ówczesny przełożony monasteru Innocenty Hermanowicz „postawił izbę”, a więc można domniemywać, że cele zakonne miały kształt skromnych chałup. Mimo skromnych środków finansowych Hermanowicz zatroszczył się o pokrycie dachu cerkwi oraz sporządził paramenty liturgiczne (kielich z pateną, gwiazdą i łyżeczką)¹⁰.

Po zjednoczeniu Kongregacji Opieki NMP z litewską Kongregacją Trójcy Przenajświętszej na mocy postanowień kapituły w Dubnie w 1743 r., zatwierdzonych przez papieża Benedykta XIV bullą „Inter plures” z 1744 r., monastera w Pacykowie i Swaryczowie znalazły się w prowincji koronnej (nazywanej także polską lub ruską). Kondycja materialna i stan osobowy monasterów nie uległy wówczas większym zmianom¹¹. W 1749 r. w klasztorze pacykowskim przebywało trzech zakonników. Przełożonym był Pachomi Martynowicz (1680–1750), który

⁵ Михайло Косса́к, Монасти́рі Галичини. “Лавра” 1999. н.п 9, 51; Bazylianie Pacyków XVIII w., ЛННБ, ф. 141, оп. 1, од. зб. 508, арк. 11.

⁶ Artykuły albo ustawy... 1711, ЦДІА, ф. 408, оп. 1, спр. 973, арк. 18.

⁷ ЛННБ, ф. 77, оп. IV, од. зб. 981, арк. 24.

⁸ ЛННБ, ф. 141, оп. 1, од. зб. 508, арк. 79–81.

⁹ Skład osobowy monasterów bazylikańskich za lata 1737–1740, Державний архів Тернопільської області (далі – ДАТО), ф. 258, оп. 3, спр. 1194, арк. 35зв.

¹⁰ Ibid, арк. 36.

¹¹ Litterae Basilianorum in terris Ucrainae et Bielarusjae. ed. A. G. Welykyj. vol. II: 1731–1760. (Analecta OSBM, series II, sectio III). (Romae: PP. Basiliani, 1979), 182.

pozostawał już ihumenem pacykowskim w latach 20. i 30. XVIII w.¹² Z kolei w Swaryczowie było tylko dwóch zakonników: ihumen Józef Hoszowski i Ambroży Murkowski¹³.

Z powodu braku funduszy na utrzymanie co najmniej ośmiu zakonników, czego wymagano na mocy dekretu papieskiego z 1744 r., monaster w Swaryczowie miał stracić swą samodzielność i zostać podporządkowany klasztorowi w Hoszowie. Z tego powodu zapewne podjęto starania, aby powiększyć uposażenie monasteru. W 1754 r. cześnik braclawski Daniel Sulatycki i jego brat Ignacy Sulatycki oraz skarbnik żytomierski Andrzej Swaryczowski, potwierdzając dawną fundację monasteru przez swoich przodków, wydali nowy akt fundacyjny. Potwierdzili prawa własności monasteru do góry, na której stał klasztor z cerkwią, wraz z polami ornymi, łąkami i lasem. Nadali również pewne grunty i ogrody położone w pobliżu monasteru¹⁴. Przeznaczyli sumy w łącznej kwocie 1900 złp (400 złp, 1000 złp, 500 złp) na rzecz monasteru. Sumę 1400 złp sukcesorzy dwóch pierwszych ofiarodawców Daniela i Ignacego Sulatyckich wypłacili ihumenowi Józefowi Hoszowskiemu i została ona oddana kahałowi w Dolinie na prowizję. Kahał płacił odsetki od tej kwoty do 1784 r., a po tym roku przestał, informując, że zgodnie z wytycznymi prowizję należy wypłacać z kasy cyrkularnej lwowskiej. Andrzej Swaryczowski zapisał sumę 500 złp zabezpieczoną na części Swaryczowa i ona nadal obciążała ten majątek. Jego sukcesor płacił prowizję od tej sumy w miarę regularnie. We wrześniu 1786 r. ihumen Terencjusz Bielecki w imieniu zakonników swaryczowskich upominał się o wypłacenie zaległej prowizji, bowiem konwent utrzymywał się jedynie z wypłacanych sum¹⁵.

W latach 1752–1757 klasztor w Swaryczowie zyskał również zapisy gruntów od okolicznej szlachty, a nawet gromad wiejskich, ale jak zapisano w źródłach rzadko były one realizowane: „luboć tak wiele pokazuje się zapisów, z tych jednak mały jest dla klasztoru pożytek, ponieważ jedni Ichmościowie niby ponadawali, drudzy ich sukcesorowie poodbierali albo między sobą cicho zagładzili, i tak dalece, że się teraz ani przyznają do tego”¹⁶. Kolejne zapisy pochodziły z początku lat 70. XVIII w. W 1771 r. cześnik liwski Józef Czechowicz przeznaczył dla klasztoru 2000 złp, w zamian za co zakonnicy odprawiali 24 Służby Boże i cztery parastasy w roku¹⁷.

Mimo pozyskania nowych funduszy kondycja materialna monasteru swaryczowskiego nie uległa znaczącej poprawie. Nadal zagrożone było jego samodzielne funkcjonowanie. W 1754 r. Swaryczów był traktowany jako rezydencja monasteru w Pacykowie. Przebywało w nim wówczas trzech ojców i brat. Przełożonym wspólnoty zakonnej był Józef Hoszowski¹⁸. W 1764 r. klasztor wymieniany był jako afiliowany do monasteru w Kryłosie¹⁹, zaś w 1767 r. jako podporządkowany monasterowi w Hoszowie²⁰. Dopiero w pierwszej połowie lat 70. XVIII w. monaster swaryczowski egzystował samodzielnie²¹. Już jednak od grudnia 1776 r. pozostawał rezydencją

¹² Ławra Poczajowska, Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie (dalej – APPD), sygn. 2 – Skrutinia, ark. 53–53zv.

¹³ Ibid, ark. 53.

¹⁴ Михайло Косак, Монастирі Галичини. “Лавра” 1999. н.р 9, 54.

¹⁵ Protokoły, korespondencja i inne dokumenty dotyczące likwidacji greckokatolickiego monasteru bazylikańskiego w Swaryczowie 1789–1795, ЦДІА, ф. 146, оп. 84, спр. 2065, ark. 21–21 зв.

¹⁶ ЦДІА, ф. 201, оп. 46, спр. 141, ark. 15–16zv.

¹⁷ Ibid, ark. 14.

¹⁸ *Catalogus Monasteriorum et Personarum Provinciae Protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni Anni 1754*. Михайло Ваврик, *Нарис розвитку і стану василіянського чина XVII–XX ст. Топографічно–статистична розвідка*. (Analecta OSBM, series II, sectio I, vol. XL). (Рим: Видавництво ОО. Василян, 1979), 122.

¹⁹ *Supplicationes Ecclesiae Unitae Ucrainae et Bielarusjae*. ed. A. G. Welykyj, vol. III: 1741–1769. (Analecta OSBM, series II, sectio III), (Romae: PP. Basiliani, 1965. – nr 1095), 231.

²⁰ Dziennik dochodów i wydatków prowincji 1759–1776, ЦДІА, ф. 684, оп. 1, спр. 163, ark. 17.

²¹ *Catalogus Monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1773 a Mense Septembri*,

monasteru w Hoszowie. Ihumenem stawał się automatycznie superior hoszowski, zaś przełożony w Swaryczowie nazywany był prezydentem. Wówczas w Swaryczowie przebywał tylko jeden zakonnik pełniący funkcje prezydenta i parocha. Był nim Błażej Lesiewicz, zmarły tam w 1778 r.²² W kolejnym roku dodano drugiego zakonnika, sprawującego obowiązki prokuratora, odpowiedzialnego za majątek tej rezydencji²³. W grudniu 1782 r. na krótko prezydentem rezydencji został Polikarp Gromnicki, już jednak w czerwcu 1783 r. wyjechał do Lwowa, a obowiązki administratora monasteru do czasu przyjazdu nowego przełożonego powierzono prokuratorowi o. Teofanowi Pietnickiemu. W styczniu 1784 r. przywrócono funkcję ihumena w Swaryczowie. Obowiązki te objął Augustyn Dydycki, którego w czerwcu 1785 r. zmienił Benedykt Cholewczyński. Ostatnim ihumenem w Swaryczowie był o. Terencjusz Bielecki, który sprawował swoją funkcję od czerwca 1786 r. do nagłej śmierci 27 V 1789 r.²⁴

Według akt wizytacji z 1775 r. klasztor swaryczowski wraz z cerkwią znajdował się wprawdzie na górze, ale teren był bardzo podmokły, co sprawiało, że fundamenty zabudowań klasztornych szybko ulegały zniszczeniu²⁵. Cerkiew monasterska pod wezwaniem Narodzenia NMP zbudowana była z drzewa jodłowego na podbudówce dębowej, o jednej niewielkiej kopule na środku i dachu wymagającym w 1775 r. remontu. Wzniesiona została najprawdopodobniej około 1755 r., bowiem z listopada tego roku pochodził przywilej na jej poświęcenie, wystawiony w Perehińsku. Cerkiew posiadała przedsionek, czyli babiniec. Wchodziło się do niej od strony wschodniej. Nad wejściem naprzeciw wielkiego ołtarza znajdował się chór. Na środku cerkwi, na belce pod sufitem, umieszczono figurę Pana Jezusa Ukrzyżowanego. Przed nią zawieszono lampę mosiężną. W cerkwi znajdowały się dwa drewniane, rzeźbione ołtarze boczne. Po prawej stronie wielkiego ołtarza umiejscowiono ołtarz św. Jerzego Męczennika z obrazem św. Onufrego na zasuwie. Po lewej stronie stał ołtarz dedykowany Narodzeniu św. Jana Chrzciciela z obrazem przedstawiającym św. Jana Nepomucena. Po tej stronie umiejscowiona była również drewniana, rzeźbiona ambona. Ołtarz wielki był połączony z Deesisem. Nie było natomiast carskich wrót. W ołtarzu wielkim znajdował się słynący łaskami obraz Matki Bożej. W środku cerkwi umieszczono ławki dla wiernych, zaś przy wielkim ołtarzu ławy kolatorskie. Zakrystia znajdowała się za wielkim ołtarzem. Wyposażona była w szuflady do przechowywania sprzętów cerkiewnych²⁶.

Świątynia monasterska posiadała wyposażenie niezbędne do sprawowania liturgii. Wśród paramentów wymieniano trzy srebrne kielichy z pateną, łyżeczką i gwiazdą, cynowy kielich z pateną, cynową puszkę do przechowywania Najświętszego Sakramentu, krzyż cynowy, lichtarze cynowe i mosiężne, trybularz i lampę z mosiądzu. Przedmioty zniszczone były w następnych latach przetapiane i z uzyskanego metalu wykonywano inne potrzebne paramenty²⁷. Na słynącym łaskami obrazie Matki Bożej, ozdobionym sukienką czerwoną i kwiatami, umieszczono srebrne korony i wota²⁸. W 1775 r. w cerkwi przechowywano 15 aparatów cerkiewnych w różnych

ad Septembrem 1774 Anni, Poczajovien[si] 1773, b.p.; Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae, cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1775 in Anno 1776, Poczajów [bdw], b.p.

²² Catalogus Monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae, cum residentibus in iis religiosis Patribus et Fratibus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in Capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confectus ex Anno 1776 in Annum 1777, Poczajów [1776]. Михайло Ваврик, *Нарис розвитку і стану василіянського чина*, 160.

²³ Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabeticum Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Poczajoviensi [1778], b.p.

²⁴ ЦДІА, ф. 201, оп. 46, спр. 141, арк. 19v, 23–24, 28.

²⁵ Ibid, арк. 4.

²⁶ Ibid, арк. 33в.

²⁷ Ibid, арк. 8.

²⁸ Ibid, арк. 8–83в.

kolorach, 17 alb, pięć humerałów, 10 korporałów, 10 tuwalni, siedem ręczników, 17 puryfikarzy²⁹. Do dekoracji świątyni służyły: cztery antymisy, dwie płaszczonice, dwie chorągwie procesjonalne, pięć antepediów, sześć firanek, cztery paski³⁰.

Cerkiew posiadała potrzebne księgi liturgiczne. Obok nich w klasztorze zgromadzono książki służące zakonnikom, m.in. zawierające konstytucje uchwalone na bazylikańskiej kapitule w Brześciu w 1772 r., ustawy synodu zamojskiego z 1720 r. Zasób biblioteczny powiększył się w 1778 r. o osiem księzek należących do o. Błażeja Lesiewicza, zmarłego wówczas przełożonego monasteru. W 1785 r. do biblioteki klasztornej przybyło kolejnych sześć tomów, wydanych w języku łacińskim, nieokreślonych z tytułu³¹.

Klasztor swaryczowski był budynkiem nowym, w 1775 r. jeszcze nie otynkowanym. Składał się z sześciu cel oraz celi starszeńskiej z alkierzem. W klasztorze znajdował się refektarz, obok niego zaś kuchnia i piekarnia oraz pomieszczenia gospodarcze. Refektarz i kuchnię łączyło okienko w ścianie, przez które wydawano posiłki. Przy furcie klasztornej na korytarzu umieszczony był dzwonek³². W 1775 r. w monasterze swaryczowskim przebywało siedmiu zakonników³³.

Za klasztorem, w głąb posiadłości monasterskich znajdowała się stara dzwonnica, w której mieściły się cztery dzwony. Następnie stała kapliczka zbudowana ze starego drewna, w której umieszczono ołtarz św. Antoniego Padewskiego. W trzeciej ćwierci XVIII w. już nie odbywały się w niej nabożeństwa³⁴. Warto zauważyć, że zarówno w cerkwi swaryczowskiej, jak i w kaplicy, umieszczono wizerunki świętych czczonych w Kościele łacińskim – św. Antoniego z Padwy oraz św. Jana Nepomucena, co świadczyć może o korzystaniu katolików obrządku łacińskiego z posługi duszpasterskiej bazylianów swaryczowskich.

W pobliżu kapliczki znajdował się stary cmentarz, na którym stały stare zabudowania klasztorne, m.in. wozownia, stare cele zakonne, kuchnia z piekarnią i małą stajnią pod jednym dachem³⁵. Do zbudowań monasterskich należały też obora, stodoła i gumno. Budynki te były już bardzo zniszczone. Z obu stron góry ciągnęły się sady monasterskie oraz ogrody należące do trzech poddanych chłopów³⁶.

Klasztor w 1775 r. posiadał niewiele gruntu ornego (3/4 łanu), stąd też nie funkcjonował folwark³⁷. W dyspozycji monasteru były łąki o wielkości na 13 „kosarzy”, z których prawie połowę przeznaczono dla poddanych klasztornych. W czasowej dyspozycji bazylianów znajdowały się jeszcze łąki (na 12 kosarzów³⁸) należące do gromady Grabowiec, ale zakonnicy nie posiadali do nich praw³⁸.

Trzej poddani o nazwiskach Hrycko Mielnik, Iwan Strypa i Jacko Martynow byli chałupnikami, nie posiadającymi zwierząt pociągowych. Dwóch z nich otrzymało pole klasztorne o areale określonym na „jeden dzień orania” (ok. 0,6 ha) oraz łąki „po jednym dniu koszenia”, zaś trzeci nie miał gruntu ornego, tylko łąki „na czterech kosarzów”. W 1775 r. poddani klasztorni byli zobowiązani jedynie do pańszczyzny w wymiarze dwóch dni w tygodniu w okresie od końca

²⁹ Ibid, арк. 9–11.

³⁰ Ibid, арк. 11.

³¹ Ibid, арк. 13–13зв.

³² Ibid, арк. 4, 12.

³³ Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae, cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Anno 1776, Począjów [1775], b.p.

³⁴ ЦДДА, ф. 201, оп. 46, стр. 141, арк. 4.

³⁵ Ibid, арк. 4, 12.

³⁶ Ibid, арк. 4.

³⁷ Ibid, арк. 26.

³⁸ Ibid, арк. 27.

kwietnia do października („od św. Jerzego do S. Pokrowy”), zaś w pozostałym czasie do jednego dnia w tygodniu. Jeśli pracowali ponad ten wymiar, bazylianie mieli im zapłacić. Poddani otrzymywali również opał z lasów brzozowych należących do klasztoru. Bazylianie użyczali im także wołów i pługu klasztorного do orania ogrodów na wiosnę³⁹.

W gospodarstwie klasztornym w 1775 r. były cztery woły, pięć byków i pięć krów. W 1786 r. były już tylko dwa woły, które zresztą szybko sprzedano, oraz pięć krów. W opisywanym okresie trzymano w klasztorze dwa konie. W chlewach w 1775 r. znajdowało się 14 sztuk trzody chlewnej, a w 1786 r. – cztery sztuki. Hodowano również drób: gęsi, indyki i kury. W 1775 r. było tam łącznie 50 sztuk drobiu⁴⁰.

W latach 1773–1775 nie wysiewano w ogóle zbóż w jesieni, lecz tylko zboża jare: jęczmień i owies. Więcej siano w latach 80. XVIII w. Obok jęczmienia i owsa wysiewano również żyto, pszenicę, proso. Sadzono też bób i groch⁴¹. Monaster posiadał również pasiekę, w której w okresie 1773–1784 wzrastała ilość pni pszczelich od 27 do 60⁴².

Pod górą, nad rzeką Czeczwią posadowiony był młyn i karczma z browarem. Młyn wybudowano w 1767 r. ze starego drewna. Posiadał on trzy kamienie, z których w 1775 r. funkcjonowały tylko dwa. Ponadto przy młynie znajdowały się podwójne stępy. Młyn nie przynosił klasztorowi dochodu, a wręcz straty, ponieważ w okolicy znajdowało się ich kilka, zaś zboża siano w okolicy stosunkowo mało. Ponadto jego niezbyt dogodne położenie i nurt rzeki wymagały corocznych prac związanych z poprawianiem i umacnianiem brzegów⁴³.

W 1761 r. karczmę i browar przykryto dachem gontowym, ale budynki były mocno zniszczone. W browarze znajdował się jeden miedziany kocioł, który wyremontowano w 1776 r., oraz naczynia browarskie: kadzie, konwie, czerpak, lejek. Karczmę stanowiła izba z małą komórką i piecem piekarnianym⁴⁴.

W latach 1754–1780 zmieniał się status monasteru w Pacykowie. W 1754 r. klasztor pozostawał samodzielnym ośrodkiem zakonnym. Przebywało w nim wówczas sześciu zakonników: pięciu ojców i brat. Przełożonym wspólnoty był Witali Pileński⁴⁵. W 1764 r. i 1767 r. monaster pacykowski był formalnie afiliowany do monasteru w Hoszowie⁴⁶. Z kolei na początku lat 70. XVIII w. w szematyzmach bazylińskich występował znów jako samodzielny ośrodek, aby po 1776 r. podlegać monasterowi w Hoszowie⁴⁷. W 1774 r. w monasterze pacykowskim, przebywało pięciu zakonników, zaś rok później już tylko trzech profesów⁴⁸. W

³⁹ Ibid, арк. 34.

⁴⁰ Ibid, арк. 28–29, 31–32зв.

⁴¹ Ibid, арк. 35–41.

⁴² Ibid, арк. 44–44зв.

⁴³ Ibid, арк. 24зв.

⁴⁴ Ibid, арк. 24.

⁴⁵ *Catalogus Monasteriorum et Personarum Provinciae Protectionis B. V. Mariae Ordinis S. Basilii Magni Anni 1754*. Михайло Ваврик, Нарис розвитку і стану василіяньського чина..., 111.

⁴⁶ *Dziennik dochodów i wydatków prowincji 1759–1776*, ЦДІА, ф. 684, оп. 1, спр. 163, арк. 17; *Supplicationes Ecclesiae Unitae Ucrainae et Bielarusjae*. ed. A. G. Welykyj. vol. III. – nr 1095, 230.

⁴⁷ *Catalogus Monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae, cum residentibus in iis religiosis Patribus et Fratribus... ex Anno 1776 in Annum 1777*. Михайло Ваврик, Нарис розвитку і стану василіяньського чина..., 160–161.

⁴⁸ *Tabella Monasteriorum Ordinis S. Basilii M. Provinciae tituli Protectionis B. V. Mariae... 15 Januarii vs. 1774 confecta*. Михайло Ваврик, Нарис розвитку і стану василіяньського чина..., 138; *Catalogus Monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri, ad Septembrem 1774 Anni, Poczajovien[si] 1773*, b.p.; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae, cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Anno 1776, Poczajów [1775]*, b.p.

1776 r. w rezydencji pacykowskiej mieszkało trzech zakonników: paroch, prokurator i ich towarzyszy. W 1778 r. w Pacykowie było już tylko dwóch profesów⁴⁹. Również w 1788 r. w rezydencji mieszkało dwóch zakonników⁵⁰.

Nie udało się odnaleźć XVIII-wiecznych wizytacji tego monasteru. Nie ma inwentarzy wizytacyjnych w kilku znanych zbiorach wizytacji klasztorów bazylikańskich prowincji koronnej, przechowywanych w archiwach ukraińskich i polskich. Wiadomo tylko o opisie wizytacyjnym parafii pacykowskiej, zlokalizowanej przy cerkwi monasterskiej, pochodzącym z 1762 r.⁵¹

Brak inwentarzy uniemożliwia odtworzenie stanu monasteru i świątyni klasztornej pod wezwaniem Zaśnięcia NMP, wybudowanej przed 1692 r. W 1808 r., a więc już po kasacie klasztoru pacykowskiego, gdy cerkiew była świątynią parafialną, podkreślono, że potrzebowała ona remontu. Była budowlą murowaną, krytą dachem gontowym. Przy cerkwi znajdowała się dzwonnica z drzewa jodłowego, również pokryta gontem⁵².

W latach 40. XVIII w. bazylianie z monasteru w Pacykowie odbudowali kaplicę pod wezwaniem Wniebowstąpienia Pańskiego na przedmieściu Doliny, nazywanym Zniesieniem. W tym miejscu zgodnie z zeznaniami magistratu miasta Dolina miała znajdować się cerkiew wraz z monasterem, zrujnowane w czasie najazdów tatarskich w XVII w. Ihumen pacykowski Gabriel Smolnicki donosił o wybudowaniu nowej kaplicy w 1747 r.⁵³

Wymieniany w akcie fundacyjnym monasteru pacykowskiego folwark oraz kilku poddanych chłopów skłania do przypuszczeń o prowadzeniu przy klasztorze gospodarstwa. Bazylianie posiadali prawa do wolnego wyrębu w lasach pacykowskich, wolnego mlewa we wszystkich młynach pacykowskich, wolnego dostępu do pastwisk. Byli również zwolnieni od wszelkiego rodzaju dziesięcin oraz od powinności dworskich i gromadzkich. Zaświadczyli o tym mieszkańcy Pacykowa, pracujący często jako pracownicy (parobcy) zatrudniani przez bazylianów⁵⁴.

Po nowym podziale prowincji zakonnych, dokonanym w 1780 r. na kapitule generalnej zakonu w Torokaniach, monaster w Pacykowie i Swaryczowie znalazły się w prowincji galicyjskiej pw. Zbawiciela. Tym samym dostały się w krąg polityki religijnej Józefa II, dążącej do podporządkowania Kościoła państwu, co przejawiało się m.in. w ograniczeniu liczby klasztorów na terenie monarchii habsburskiej. W 1783 r. greckokatolicki biskup lwowski Piotr Bielański przedstawił plan koncentracji monasterów leżących w jego diecezji. Według niego monaster w Pacykowie i Swaryczowie miały być nadal podporządkowane klasztorowi w Hoszowie. Jednak 8 IX 1787 r. cesarz Józef II wydał dekret nakazujący kasatę 42 monasterów bazylikańskich. Wśród nich znalazły się także monaster w Swaryczowie i Pacykowie⁵⁵.

⁴⁹ Catalogus Monasteriorum Ordinis Sancti Basillii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae, cum residentibus in iis religiosis Patribus et Fratribus... ex Anno 1776 in Annum 1777, Poczajów [1776]. Михайло Ваврик, Нарис розвитку і стану василянського чина..., 160–161; Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabeticum Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779, Poczajoviensi [1778], b.p.

⁵⁰ Sprawy klasztorów w Galicji, Archiwum Główne Akt Dawnych W Warszawie (dalej –AGAD), Zbiór Czołowskiego, sygn. 267, ark. 13.

⁵¹ Ігор Скочиляс, Генеральні візитації київської унійної митрополії XVII–XVIII століть. Львівсько-Галицько-Камянецька єпархія. т. 2: Протоколи генеральних візитацій. (Львів: Вид-во УКУ, 2004), 293.

⁵² Doniesienia, korespondencja i inne dokumenty dotyczące stanu finansowego likwidowanego monasteru bazylikańskiego w Pacykowie 1796–1856, ЦДІА, ф. 146, оп. 84, спр. 2263, арк. 79.

⁵³ Bazylianie Pacyków XVIII w., ЛННБ, ф. 141, оп. 1, од. зб. 508, 83–84; ф. 141, оп. 1, од. зб. 507. Bazylianie – dokumenty dotyczące różnych klasztorów, 43.

⁵⁴ ЦДІА, ф. 146, оп. 84, спр. 2263, арк. 80 зб.–81.

⁵⁵ Lorens B. Bazylianie w Galicji wobec działań kasacyjnych w latach 1772–1792. Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów

Do kasaty monasteru w Swaryczowie doszło w czerwcu 1789 r. Całość kapitałów i majątek klasztoru oszacowano na 12 214 fl⁵⁶. Kasatę przeprowadzało starostwo w Stryju, które delegowało trzech komisarzy abolicyjnych: komisarza powiatowego Stanisława Chwaliboga, adiunkta dyrekcji ekonomii w Kałuszu Tomasza Postla oraz komisarza duchownego – greckokatolickiego dziekana dolińskiego Jana Fedonowicza⁵⁷.

Wprawdzie według sprawozdań cyrkularnych w klasztorze w Swaryczowie pod koniec 1788 r. miało przebywać dwóch zakonników⁵⁸, zaś w 1789 r. – trzech⁵⁹, jednak z akt likwidacji monasteru wynikało, iż na wiosnę 1789 r. przebywał tam tylko jeden zakonnik Terencjusz Bielecki, który zmarł nagle 27 V 1789 r. To właśnie jego śmierć miała przyspieszyć działania likwidacyjne. Wprawdzie dla administrowania klasztorom przysłano o. Nikołajewicza z Hoszowa, ale likwidacja monasteru swaryczowskiego stała się faktem⁶⁰. Budynek klasztorne oszacowano na 162 fl 15 kr., ale ostatecznie nie znaleziono na nie kupca. Cerkiew i monaster opróżniono, a dzwony i aparaty zabrano do depozytu powiatowego. Grunty rolne oszacowano na 13 fl 49 kr., według dochodu, który przynosiły. Na licytacji wydzierżawiono je za 75 fl⁶¹. Spory związane z ustaleniem majątku i kapitałów należnych monasterowi ciągnęły się jeszcze w pierwszej połowie XIX w.⁶²

Nieco dłużej egzystował monaster w Pacykowie. Jego kasatę datowano na rok 1792⁶³, ale wydaje się, że nastąpiła ona raczej w 1793 r., bowiem wówczas przeprowadzono główne działania likwidacyjne⁶⁴. Również w jego przypadku kasatę prowadziło starostwo w Stryju. Cerkiew monasterska miała zostać przekazana parafii greckokatolickiej, zaś gmina miała zająć się jej remontem i budową plebanii. Zabudowania monasterskie wyceniono na 25 fl, co świadczyło o tym, że były małe i ubogie⁶⁵. 4 XII 1793 r. odbyła się licytacja ruchomości klasztornych, na której uzyskano 61 fl 25 kr.⁶⁶ 10 XII 1793 r. komisja wypłaciła wszelkie zaległe kwoty, m.in. diakowi, parobkom, wierzycielom, pochodzące z kapitałów znalezionych w klasztorze⁶⁷.

Według ustaleń Władysława Chotkowskiego główny dochód monasteru w Pacykowie pochodził z danin w pieniądzu i w naturaliach płaconych przez dziesięciu poddanych chłopów. Biorąc pod uwagę te świadczenia majątek monasteru oszacowano na 1 439 fl 10 kr. Klasztor posiadał jeszcze 1000 fl kapitału. W ten sposób całość majątności monasteru pacykowskiego wyceniono na 2 563 fl 49 kr. Po kasacie klasztoru poddani chłopcy zostali przydzieleni do

sekularyzacyjnych w Europie. t. I: Geneza. Kasaty na ziemiach zaborów austriackiego i rosyjskiego. red. M. Derwich. (Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, 2014), 222–224.

⁵⁶ Materiały dotyczące stanu finansowo- majątkowego monasterów w Galicji, ЛННБ, ф. 3, оп. 1, од. зб. 1255/3, арк. 1зв.

⁵⁷ ЦДІА, ф. 146, оп. 84, спр. 2065, арк. 25.

⁵⁸ AGAD, Zbiór Czołowski, sygn. 267 – Sprawy klasztorów w Galicji, арк. 13.

⁵⁹ ЦДІА, ф. 684, оп. 1, спр. 281, арк. 1зв.

⁶⁰ ЦДІА, ф. 146, оп. 84, спр. 2065, арк. 25–31.

⁶¹ Ibid, арк. 5.

⁶² W. Chotkowski, *Redukcje monasterów bazylijskich w Galicji*. (Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego – Polska Akademia Umiejętności, seria 2, 38). (Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1922), 34–35.

⁶³ Михайло Коссака, Монастирі Галичини. “Лавра” 1999. н.р 9, 51; Михайло Ваврик, Нарис розвитку і стану василіянського чина..., 201.

⁶⁴ ЦДІА, ф. 146, оп. 84, спр. 2263, арк. 9–10, 21–31.

⁶⁵ W. Chotkowski, *Redukcje monasterów bazylijskich*, 49.

⁶⁶ ЦДІА, ф. 146, оп. 84, спр. 2263, арк. 9–10.

⁶⁷ Ibid, арк. 21 – 31.

kameralnej części wsi Pacyków⁶⁸. Grunty monasterskie sprzedano w 1811 r. Józefowi Matkowskiemu⁶⁹.

Monastery bazylikańskie w Swaryczowie i Pacykowie, ufundowane przez przedstawicieli miejscowej szlachty jeszcze w XVII w., działalność rozwinęły dopiero w XVIII stuleciu. Należały do małych placówek zakonnych, skromnie uposażonych. Ze względu na prawa duszpasterskie i prowadzenie parochii zakonnicy skupiali się głównie na pracy duszpasterskiej wśród wiernych. Kres funkcjonowaniu monasterów położyła polityka religijna cesarza Józefa II.

BASILIAN MONASTERIES IN SVARYCHIV AND PATSYKIV IN THE XVIIITH CENTURY

BEATA LORENS

The University of Rzeszów
Al. Rejtana 16 C, Rzeszów, Poland, 35000

SUMMARY

The Basilian Monasteries in Svarychiv and Patsyktiv, which were situated on the Lwów Land near Dolyna city, were founded by the representatives of local nobility in the 17th century. Both facilities broadened its range of activity in the 18th century. It was primarily focused on pastoral work for the local community. They were small centres with limited funds which affected their operation. From 1789-1793 by the decision of the Emperor Joseph II on the dissolution of a part of Basilian Monasteries in Galicia, the said monasteries were closed.

The Basilian Monasteries in Svarychiv and Patsyktiv, which were situated on the Lviv Land near Dolyna city, were housed by the representatives of local nobility in the 17th century. Both facilities have broadened their range of activity in the 18th century. It was primarily focused on pastoral work for the local community. They were small centers with limited funds which affected their operation. From 1789-1793 by the decision of the Emperor Joseph II on the dissolution of the Basilian Monasteries in Galicia, the said monasteries were closed.

The Basilian monastery in Svarychiv and Patsyktiv, located in the Lviv region near the town of Dolyna, were founded in the 17th century by representatives of the local nobility. Monastery was established as the Orthodox centers. Their founders modeled their organization on the monasteries on the Holy Mount Athos (Greece), Skicka Maniawskiy and Krechów. At the beginning of the 18th century, the monasteries in Svarychiv and Patsyktiv adopted a union with the Catholic Church. This was probably followed by the adoption of the union by the Lviv bishop Józef Szumański. In 1739, the monasteries in Svarychiv and Patsyktiv were included in the newly created Basilian Congregation for the Care of the Blessed Virgin Mary. At that time they belonged to very small centers with modest financial resources. In 1740, there were four monks in the monastery in Patsyktiv, while in Svarychiv only two. In 1743, the Basilian congregation was united in the Commonwealth and then the monasteries became part of the crown (Ruthenian or Polish) province of the Order of Saint. Basil the Great. However, their financial situation did not improve. They threatened to liquidate or subordinate to a larger cloister. The surrounding landowners: Daniel Sulatycki, Ignacy Sulatycki and Andrzej Svarychivski came with the financial help of the monastery in Svarychiv. Thanks to the donated funds, a new monastery was built, which could accommodate a larger number of monks. Both centers conducted pastoral work among the local population. Religious life was concentrated at the monastic churches. In Svarychiv it was a temple dedicated to the Nativity of the Blessed Virgin Mary with the image of the Mother of God being famous for graces, and in Patsyktiv an Orthodox church dedicated to the Assumption of the Blessed Virgin Mary. Both monasteries had small farms in which the peasant's subjects worked. A mill, a brewery and an inn functioned at the Basilian farmstead in Svarychiv. The monastery was liquidated in 1789–1793 by virtue of the decree of Emperor Józef II regarding the liquidation of some of the Basilian monasteries in Galicia. Kasata was run by the authorities of the starosty in Stryj. The monastery buildings in Svarychiv and Patsyktiv were to be sold, and agricultural

⁶⁸ W. Chotkowski, *Redukcje monasterów bazylikańskich*, 49.

⁶⁹ Михайло Коссаk, Монастирі Галичини. “Лавра” 1999. н.р 9, 51.

lands leased by auction. The monastery church in Patsykiv was to be handed over to the local Greek Catholic parish.

Key words: monastery, basilian orden, Svarychiv, Patsykiv, Galicia.

REFERENCES

Archive of Skarbeks. Files of various goods. Svarychiv, Lviv National Science Library of Ukraine named after Vasyl Stefanyk, Department of Manuscripts (hereinafter – LNSB), Fund 145, Description 1, Unit save 116, Sheet 24 – 25. (in Polish).

Inventory of the Basilian monastery in Svarychiv 1775–1787, Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv (hereinafter referred to as CStHA), Fund 201, Description 46, Series 141, Sheet 1–1. (in Polish).

Articles or act... 1711, CStHA, Fund 408, Description 1, Series 973, Sheet 18. (in Polish).

Acts and documents of the Uni, Onufriy and other monasteries 1641–1780, LNSB, Fund 77, Description IV, Unit save 981, Sheet 24. (in Polish).

Kossak, Mykhaylo. Monasteries of Galicia. "Lavra"1999. n.r. 9. (in Ukrainian).

Paterik Skitsky. Synodik, ed. Mykola Kugutyak. Vol. I. (Great Skit in the Carpathians in 3 volumes). Lviv: Manuscript, 2013. (in Ukrainian).

Bazylianie Patsykiv XVIII w., LNSB, Fund 141, Description 1, Unit save 508, Sheet 11. (in Polish).

Composition of Basilian monasteries for years 1737–1740, State Archive of Ternopil Oblast (hereinafter referred to as – StATO), Fund 258, Description 3, Series 1194, Sheet 35. (in Polish).

Litterae Basilianorum in terris of Ucrainae and Belarussia. ed. A. G. Welykyj. vol. II: 1731–1760. (Analecta OSBM, series II, sectio III). Romae: PP. Basiliani, 1979, 182. (in Latin)

Pochayiv Lavra, Archives of the Polish Dominican Province in Krakow (далі – APDP), ref. 2 - Skrutinia, Sheet 53–53. (in Polish).

Reports, correspondence and other documents regarding the liquidation of the Greek Catholic Basilian monastery in Svarychiv 1789–1795, CStHA, Fund 146, Description 84, Series 2065, Sheet 21–21. (in Polish).

Catalogus Monasteriorum et Personarum Provinciae Protectionis B.V. Mariae Ordinary S. Basilii Magni Anni 1754. (in Latin).

Vavryk, Mykhaylo. *Essay on the development and status of the Basilian rank of the XVII–XX centuries. Topographic and statistical intelligence.* (Analecta OSBM, Series II, Sectio I, Vol. XL). Rome: Publishing House. Basilian 1979, 122. (in Ukrainian).

Supplicationes Ecclesiae Unitae Ucrainae and Bielarusjae. ed. A. G. Welykyj, Vol. III: 1741–1769. Analecta OSBM, Series II, Sectio III), Romae: PP. Basiliani, 1965. – n.r 1095, 231. (in Latin).

The children's dojo and wydatkow prowincyi 1759–1776, CStHA, Fund 684, Description 1, Series 163, Sheet 17. (in Latin).

A catalog Monasteriorum order of St. Basil Magni Provincial Protectionis Beatissimae Virginia Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense september, september 1774 Anni, Pochayviensky [si] 1773, b.p. (in Latin).

A catalog Monasteriorum order of St. Basil the Blessed Virgin Mary Province protection, while residents in their religious parents and brothers from the year 1775 to the year 1776, Pochayiv [bdw], b.p. (in Latin).

A catalog Monasteriorum order of St. Basilii Magni Provincial Protectionis Beatissimae Virginia Mariae, cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in Capitulo Unioviae celebrato electi superioris provincialis confectus ex Anno 1776 in Annum 1777, Pochayiv [1776]. (in Latin).

A catalog the protection of the Most Blessed Virgin Mary, according to the professors of the Order of the Province of the Order of SB Alphabeticum of the monasteries, the Great from the year 1778 the Year of 1779, Pochayviensky[1778], b.p. (in Latin).

Church prayers Unitae Ukraine and Bielarusjae. ed. A. elaborata. Vol. 3. – n.r 1095, 230. (in Latin).

Matters of monasteries in Galicia, Central Archives of Historical Records in Warsaw (hereinafter – AGAD), Collection of Cholovsky, ref. 267, Sheet 13. (in Polish).

Skochylyas, Igor. General Visitations of the Kyiv Uniate Metropolitanate of the XVII–XVIII centuries. Lviv-Halytska-Kamianets diocese. Volume 2: Minutes of General Visits. Lviv: UCU View, 2004, 293. (in Ukrainian).

Reports, correspondence and other documents regarding the financial status of the liquidated Basilian monastery in Patsykyv 1796–1856, CStHA, Fund 146, Description 84, Series 2065, Sheet 79. (in Polish).

Basilians of Patsykyv XVIII century, LNSB, Fund 141, Description 1, unit save 508, 83–84; Fund 141, Description 1, unit save 507. Basilian – documents regarding various monasteries, 43. (in Polish).

Lorens, Beata. Basilian in Galicia towards cassation activities in the years 1772–1792. The dissolution of monasteries in the area of the former Polish-Lithuanian Commonwealth and Silesia against the background of secularization processes in Europe. Vol. I: Genesis. Kasaty on the lands of the Austrian and Russian partitions. ed. M. Derwich. Wroclaw: Wroclaw Society of History Enthusiasts, 2014, 222–224. (in Polish).

Materials regarding the financial and property status of monasteries in Galicia, LNSB, Fund 3, Description 1, unit save 1255/3, Sheet. 1. (in Polish).

AGAD, Cholowsky, W. Collection, ref. 267 - Matters of monasteries in Galicia, Sheet 13. (in Polish).

Chotkowsky, W. Reductions of Basilian monasteries in Galicia. (Dissertations of the Faculty of History and Philosophy – Polish Academy of Learning, Series 2, 38). Krakow: Polish Academy of Skills, 1922, 34–35. (in Polish).